

**Η ΛΑΪΚΗ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΥΜΕΩΝΟΣ
ΕΙΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΝ**

**ΥΠΟ
ΓΕΩΡΓ. Ν. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙΔΟΥ**

Ἡ ΛΑΪΚΗ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΣΥΜΕΩΝΟΣ ΕΙΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΝ ΥΠΟ ΓΕΩΡΓ. Ν. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙΔΟΥ

Εἰς Μεσολόγγιον τελεῖται ἐκ παραδόσεως λαϊκὴ πανηγυρὶς κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, γνωστὴ εἰς τὴν περιοχὴν ὡς «πανηγύρι τοῦ Ἁϊ - Συμιοῦ» ἐκ τῆς ὁμωνύμου μονῆς τοῦ Ἁγίου Συμεῶνος, κειμένης περὶ τὰ 6 χιλ. βορείως τῆς πόλεως παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ζυγοῦ¹.

Χαρακτηριστικὸν στοιχεῖον τῆς ἐορτῆς ταύτης ἀποτελοῦν οἱ «ἀρματωμένοι» ἥτοι πανηγυρισταί, οἱ ὁποῖοι μετέχουν αὐτῆς, συγκεκροτημένοι εἰς «παρέγας²» (=ὀμάδας). Ἐκαστος τῶν ἀρματωμένων τούτων φέρει τὸ ἐκ παραδόσεως ἔνδυμα μὲ ἐξηρητημένα ἐξ αὐτοῦ τὰ «ἄρματα», δηλ. ἀσημένιαν πανοπλίαν. Ἀρχηγὸς ἐκάστης «παρέγας» εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μέλος αὐτῆς, τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη ἀρματωθῆ, δηλ. ἔχει μετὰσχει εἰς τὴν πανηγυριν, ἐπὶ περισσότερα ἔτη, καλεῖται δὲ «καπετάνιος» ἢ «μπουλουκτσής³».

Ἐκ τῶν πρώτων φροντίδων εἰς ἐκάστην «παρέγαν», πλὴν τῆς ἐξευρέσεως τῶν ἀρμάτων (ἐνδυμασίας καὶ πανοπλίας), εἶναι καὶ ἡ ἐξασφάλισις τῆς «ζυγιάς», ἥτοι τῶν ὀργανοπαικτῶν⁴.

1 Τὴν πανηγυριν ταύτην παρηκολούθησα κατὰ τὸ ἔτος 1964 (21-23 Ἰουνίου) πρὸς τὸν σκοπὸν κινηματογραφῆσεως καὶ μελέτης αὐτῆς (βλ. Κ.Ε.Ε.Λ., ἀρ. εἰσ. κινηματ. ταιν. 17, αρ. χειρ. 2889) ὡς ἐπιστημονικὸς συνεργάτης τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου (νῦν Κέντρου Ἑρεῦνης Ἑλληνικῆς Λαογραφίας) Καθηγητοῦ κ. Γ. Κ. Σπυριδάκη, ἐντὸς τῶν πλαισίων προγράμματος εἰδικῆς λαογραφικῆς Ἑρεῦνης, ἐκτελουμένου ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ὡς ἄνω Κέντρον διὰ τῆς οικονομικῆς χορηγίας τοῦ Βασιλικοῦ Ἰδρύματος Ἑρευνῶν (ΒΙΕ).

2 Ὁ ὄμιλος οὗτος ἐκαλεῖτο παλαιότερον *μάγγα* (ἤ). (βλ. Π. Ἀβράμη [= Ἄνδρ. Καρκαβίτσα), Ἱστορικαὶ πανηγύρεις. Α' Ἁγιος Συμεών. Εφημ. «Το Ἄστυ», 12 Ἰουνίου 1891).

3 λ. τουρκ. *böyükçi* (<*böyük*=ὄμιλος)

4 Ἡ ζυγιά, ὡς λαϊκὴ ὀρχήστρα, περιλαμβάνει τρία μέλη ἐξ ἀθιγγάνων. (βλ. Κ. Κώνστα Ἡ ζυγιά στὴ δυτικὴ Ρούμελη. Λαογρ. ΙΘ' (1960/61), σ. 325 κ.ε.). Εἷς τῶν ὀργανοπαικτῶν ἐκτελεῖ διὰ μικροῦ ζουρνᾶ τὴν μελωδίαν, ὁ δεῦτερος συνοδεύει τὸν πρῶτον ὁμοίως μὲ ζουρνᾶν, ἐκτελῶν τὸ ἰσοκράτημα εἰς τὴν τονικὴν τῆς κλίμακος εἰς ἣν ἀνήκει τὸ μέλος, ὁ δὲ τρίτος διὰ τοῦ τυμπάνου, κοινῶς νταουλιού, διατηρεῖ σταθερὸν καὶ ἔντονον, μὲ ποικιλίας ἐναλλαγάς, τὸν ρυθμὸν τοῦ μέλους. (βλ. Σπ. Περιστέρη, Μουσικὴ ἀποστολὴ εἰς Αἰτωλίαν καὶ Ἀκαρνανίαν. Ἐπετ. Λαογρ. Ἀρχ., τόμ. ΙΓ'-ΙΔ' (1960-61), σ. 417).

Ὁ καταρτισμὸς τῶν ομάδων τούτων τῶν ἀρματωμένων λαμβάνει χώραν ἀμέσως μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας λειτουργίας, τὴν πρωίαν τῆς Πεντηκοστῆς. Κατὰ τὸ ἔθος ἐνδύεται⁵ πρῶτος ὁ ἀρχηγός, ὁ ὁποῖος κατόπιν ὑπὸ συνοδείαν τῆς μουσικῆς τῆς ζυγιάς⁶ μεταβαίνει κατὰ σειρὰν γειτνιασεως εἰς τὰς οἰκίας τῶν λοιπῶν μελῶν πρὸς παραλαβὴν των.

Εἰκ. 1. Ἡ ἐνδυμασία τῶν ἀρματωμένων.

Εἰς τὰς ομάδας ταύτας προστίθενται καὶ παῖδες ἐνδεδυμένοι «φουστανέλλαν», οἵτινες μούνται εἰς τὸν ἑορτασμὸν διὰ νὰ τὸν συνεχίσουν ἀργότερον, μετὰ τὴν ἐνηλικίωσίν των.

5 Τὴν ἐνδυμασίαν (εἰκ. 1) ἀποτελοῦν : ἡ σκούφια, τὸ πουκάμισο, ἡ φέρμελη, εἶδος κοντοῦ, χειριδωτοῦ γιλέκου, χρυσοποικιλτοῦ (βλ. Π. Ζώρα, *Κεντήματα καὶ κοσμήματα τῆς ἐλληνικῆς φορεσιᾶς*, Ἀθήνα 1966, σ. 15), ὁ ντουλαμαῆς, βραχὺς μανδύας, ὅστις ἀντικατέστησε κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὴν παλαιὰν πολύπτυχον λευκὴν φουστανέλλαν, οἱ σκάλτσες, οἱ σκαλτσοδέτες καὶ τὰ τσαρούχια μὲ θύσανον (φούντα) ἔμπροσθεν. Ἐπὶ τῆς στολῆς ταύτης τοποθετοῦνται καταλλήλως: τὸ κιουστέκι, βαρὺ καὶ πολύπλοκον κόσμημα, ἀποτελούμενον ἐκ λεπτῶν ἀλυσίδων μὲ ποικιλομόρφους πλάκας, διακεκοσμημένας διὰ τεχνητῶν πολυχρῶμων λίθων (βλ. Π. Ζώρα, ἔνθ' ἄν., σ. 20), οἱ ἀσημοσουγιές (πρόκειται περὶ κιουστεκιού μέσης βλ. Π. Ζώρα, ἔνθ' ἄν., σ. 20-21), τὸ σελλάχι, εἰς τὸ ὁποῖον τοποθετεῖται τὸ ἀσημοκούμπορο (ὄπλον) καὶ τὸ χαρμπί (μικρὰ μάχαιρα) καὶ πολυχρῶμα μαντήλια. Ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ κορμοῦ ἐξαρτᾶται ἡ πάλλα, ἥτοι μακρὰ καὶ κυρτὴ σπάθη. (βλ. λεπτομερῆ περιγραφὴν εἰς Κ. Κώνστα, οἱ «ἀρματωμένοι». Αἰτωλικὰ πανηγύρια. Νέα Ἑστία, τόμ. 59 (1955), σ. 807).

6 Ὑπὸ τῆς ζυγιάς ἐκτελεῖται εἰδικὴ μελωδία ἢ λεγομένη «μπαντουνάδα». (βλ. Κ.Ε.Ε.Α. χειρ. ἀρ. 2889, σελ. 27 (συλλ. Γ. Ν. Αἰκατερινίδου, *Μεσολόγγι* 1964), ἀρ. εἰσ. μουσ. 10639 (ταιν. 77441). βλ. καὶ χειρ. ἀρ. 27284, σ. 6 (συλλ. Θ. Γεωργοπούλου, *περιοχὴ Μεσολογγίου*, 1961) ἀρ. εἰσ. μουσ. 6611 (ταιν. 426 Α₁₀).

Εἰκ. 2. Ἡ παρέλασις ομάδος τῶν ἀρματωμένων.

Ἡ ὁμάς (παρέγα), ἀφοῦ οὕτω συγκροτηθῆ, παρελαύνει εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως (εἰκ. 2), ἐπισκέπτεται τὰ «μαγαζιά» (=οὔζοπωλεία) ἔνθα προσφέρεται εἰς τὰ μέλη ποτόν τι, τὴν μεσημβρίαν δὲ λαμβάνει χώραν συνεστίασις (εἰκ. 3). Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ τριημέρου ἑορτασμοῦ τὰ μέλη τῆς «παρέγας» δὲν ἀποχωρίζονται ἀλλήλων.

Ἡ κυρίως πανήγυρις, ὡς παρηκολουθήσαμεν αὐτήν, ἤρχισε περὶ τὴν βῆν ἀπογευματινὴν τῆς Κυριακῆς τῆς Πεντηκοστῆς εἰς τὸν χώρον πρὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος διὰ τῆς συγκεντρώσεως πρῶτον ἐνταῦθα, καθ' ὁμάδας, πανηγυριστῶν ἐπίππων, φερόντων ἐπὶ τῆς ράχεως μεγάλας λαμπάδας ἐκ κηροῦ, ὡς «ταξίματα» πρὸς τὸν ἅγιον Συμεῶνα (εἰκ. 4), εἶτα διὰ τῆς προσελευσεως καὶ τῶν ὡς ἄνω ὁμάδων τῶν ἀρματωμένων.

Εικ. 3. Η συνεστίασις ομάδος τῶν ἄρματωμένων.

Μετὰ τὴν περάτωσιν τῆς συγκεντρώσεως ταύτης ἐγένετο ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς ζυγιάς, ἡ ὁποία ἐξετέλει εἰδικήν, ὡς κατωτέρω, μελωδίαν⁷, ἡ ἐκκίνησις ἐκ τοῦ σημείου τούτου πομπῆς, τῆς ὁποίας προηγείτο σημαιοφόρος ἔφιππος, εἶποντο δ' ἐπίσης ἔφιπποι, ἱερεὺς καὶ ὁ Δήμαρχος Μεσολογγίου, εἶτα δὲ οἱ ἔφιπποι πανηγυρισταί, οἱ ἄρματωμένοι καὶ ἄλλο πλῆθος. Ἡ πομπὴ αὕτη κατηυθύνθη πρῶτον εἰς τὸ ἥρωον τῆς πόλεως ὅπου ἐψάλη ἐπισήμως ἐπιμνημόσυνος δέησις, ἐκεῖθεν δὲ κατόπιν ἠκολούθησε

7 Βλ. Κ.Ε.Ε.Λ., χειρ. ἀρ. 2889, ἐνθ. ἀν., σ. 28, ἀρ. εἰσ. μουσ. 10640, ἀρ. ταιν. 744 Α2. (Ἡ δημοσιευομένη κατωτ. (σ. 186) μουσικὴ καταγραφὴ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ συντ. μουσ. κ. Σπ. Περιστερή). Βλ. καὶ χειρ. ἀρ. 9319, σ. 15 (ἠχογράφ. ἐν Κ.Ε.Ε.Λ.) ἀρ. εἰσ. μουσ. 4195, ταιν. 26045, καὶ χειρ. ἀρ. 2728, ἐνθ' ἀν., σ. 10, ἀρ. εἰσ. μουσ. 6623, ταιν. 427 Β₃.

Εἰκ. 4. Συγκέντρωσις τῶν πανηγυριστῶν πρὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Σπυρίδωνος.

τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν μονὴν τοῦ ἁγίου Συμεῶνος (εἰκ. 5). Μετὰ τὴν ἄφιξιν ἐνταῦθα ἐγένετο προσευχὴ καὶ προσκύνησις εἰς τὸν ναόν, ἀκολούθως δὲ αἱ ὀμάδες τῶν ἐφίππων καὶ τῶν ἄρματωμένων, ἀφοῦ κατέλαβον τὸν ὠρισμένον δι' ἐκάστην χώρον, ἐπεδόθησαν εἰς ὀλονύκτιον εὐωχίαν μετ' ἀσμάτων καὶ χορῶν.

Εἰκ. 5. Ἡ μονὴ τοῦ Ἁγ. Συμεῶνος.

Τὴν πρωΐαν τῆς Δευτέρας, ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μετὰ τὴν ἐκ τῆς θείας λειτουργίας ἀπόλυσιν, ἐψάλη εἰς παρακείμενον μνημεῖον, τὸν «Μεγάλον Σταυρόν», ἐπιμνημόσυνος δέησις, εἶτα δὲ συνεχίσθη ἡ διασκέδασις μέχρι τῶν ἀπογευματινῶν ὥρῶν ὅτε ἤρχισεν ἡ ἐπιστροφή εἰς Μεσολόγγιον.

The image shows a musical score for a piece titled "Ἡ Λαϊκὴ Πανήγυρις τοῦ Ἁγίου Συμεῶνος". The score is written on ten staves of music. At the top left, there is a tempo marking "♩. ∞ 100". The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 6/8. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are several trills (tr) and ornaments (m) throughout the piece. The score concludes with a double bar line.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ ὄργανοπαίκτης ἐκτελεῖ τὸ ταξίμ. Ἡ λέξις εἶναι τουρκικὴ, ἀνήκουσα εἰς τὴν μουσικὴν λαϊκὴν ὀρολογίαν. Μέ τὸν ὄρον τοῦτον νοοῦνται αἱ ὀργανικαὶ μελωδίαὶ ἐλευθέρου ρυθμοῦ. Μετὰ τοῦτο ὁ ὄργανοπαίκτης ἐπανέρχεται εἰς τὴν ρυθμικὴν μελωδίαν καὶ τελειώνει ὡς ἀνωτέρω.

Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως παρὰ τὰ παλαιὰ τείχη πλῆθος ἐκ τοῦ λαοῦ ὑπεδέχθη τοὺς πανηγυριστάς, οἵτινες ἐπροχώρουν διὰ μικρῶν χορευτικῶν βημάτων, τῇ συνοδείᾳ τῆς ζυγιάς, πρὸς τὸν Μητροπολιτικὸν ναὸν ἔνθα ἀπέθεσαν τὴν σημαίαν. Ἀκολούθως διαχωρισθέντες οὗτοι εἰς τὰς ἐπὶ μέρους ὁμάδας, συνέχισαν τὴν εὐωχίαν καθ' ὅλην τὴν νύκτα μὲ χαρακτηριστικὸν στοιχεῖον αὐτῆς τὸν ἐκτελεσθέντα κατὰ τὰς πρώτας ὥρας μετὰ μεσονύκτιον (τῆς Δευτέρας πρὸς Τρίτην) μιμικὸν χορὸν, ὁ ὁποῖος καλεῖται «χορὸς τοῦ πεθαμένου».

Εἰς τὸν χορὸν τοῦτον παριστᾶται φόνος ἀρματωμένου ὑπὸ ἐτέρου συντρόφου του, εἶτα δὲ διὰ μεταμελείας τοῦ φονέως καὶ θρήνου αὐτοῦ ὡς καὶ διὰ ραντισμοῦ τοῦ νεκροῦ δι' ὕδατος ἀνάστασις αὐτοῦ.

Τὴν ἐπαύριον Τρίτην, μετὰ μεσημβρίαν, πλῆθος λαοῦ μεθ' ὁμάδος ἀρματωμένων διεπεραιώθη ἐπὶ λέμβων εἰς τὴν παρακειμένην τῆς πόλεως τοῦ Μεσολογγίου νησιδα Κλείσοβαν ἔνθα ἐτελέσθη μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν πεσόντων ὑπερασπιστῶν αὐτῆς τὸν Μάρτιον 1826⁸, ἐγένετο δὲ καὶ ἐνταῦθα παράστασις τοῦ χοροῦ τοῦ πεθαμένου. Ἡ πανήγυρις, συνεχισθεῖσα ἀκολούθως εἰς Μεσολόγγιον, ἔληξε κατὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς Τρίτης πρὸς τὴν Τετάρτην. Παλαιότερον ἐτελοῦντο σκοπευτικοὶ καὶ ἄλλοι ἀγῶνες, οἱ ὁποῖοι σήμερον ἔχουν ἐγκαταλειφθῆ⁹.

Εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην προσέρχονται οὐ μόνον ἐκ τοῦ Μεσολογγίου ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς γειτονικῆς περιοχῆς, πρὸς δὲ καὶ ἐξ ἀπομεμακρυσμένων τόπων ὅπου εὐρίσκονται ἐγκατεστημένοι Μεσολογγίται. Χαρακτηριστικὴ περὶ τούτου εἶναι ἡ εὐχὴ «καλό Ἄϊ - Συμιὸ νά 'χωμε», δηλωτικὴ τῆς γενικωτέρας ἀναγνωρίσεως τὴν ὁποίαν ἔχει εἰς τὸν λαὸν ἡ ἐν λόγῳ ἑορτή.

Ἐκ τῶν χορῶν ὁ περισσότερον ἐκτελούμενος εἶναι ὁ τσάμικος, πρὸς δέ, χάριν παιδιᾶς, καὶ ὁ μιμητικὸς «πῶς τὸ τρίβουν τὸ πιπέρι...».

Ὡς ἐπιτραπέζιον ᾄσμα τραγουδεῖται τὸ ἑξῆς:

Πάλι καλὲς ἀντάμωσες, πάλε ν' ἀνταμωθοῦμε,
στὸν Ἄϊ Συμιὸ στὸν πλάτανο καὶ στὴν κρύα βρυσούλα,
πού 'χουν οἱ κλέφτες γιόρτασμα, ἔχουνε πανηγύρι,
ἔχουν ἀρνιά καὶ μένουνε, κριάρια σουβλισμένα,
ἔχουν κ' ἓνα καλό κρασί¹⁰.

Ὁ πολυήμερος ἑορτασμὸς οὗτος εἶναι γνωστός, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, ὡς πανηγύρι τ' Ἄϊ - Συμιοῦ ἐκ τῆς Μονῆς ἐνταῦθα τοῦ Ἁγίου Συμεῶνος τοῦ Θεοδόχου.

8 Τὴν 25 Μαρτίου 1826 οἱ ὀλίγοι ὑπερασπισταὶ τῆς νήσου ἀντιμετώπισαν ἐπιτυχῶς ἐπίθεσιν 3000 Ἀράβων μὲ ἀποτέλεσμα τὸν φόνον 1000 ἐξ αὐτῶν καὶ τὴν ἄτακτον ὑποχώρησιν τῶν λοιπῶν. (Βλ. Σπ. Τρικούπη, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἐκδ. Γ', τόμ. 3ος, ἐν Ἀθήναις 1888, σ. 254-255).

9 Βλ. εἰς ἐφημ. «Ἑλληνικά Χρονικά» Μεσολογγίου, τῆς 6 Ἰουνίου 1859.

10 Βλ. Κ.Ε.Ε.Α. χειρ., ἀρ. 2889, ἐνθ' ἀν., σελ. 19. Πρβλ. καὶ χειρ. ἀρ. 1768, σ. 130. (Συλλ. Δ. Πετροπούλου, Μεσολόγγι 1952).

Ἡ Μονὴ αὕτη (εἰκ. 5), διαλελυμένη ἀπὸ πολλοῦ¹¹, ὑποστηρίζεται ὅτι ιδρύθη τὸ ἔτος 1740¹². Αὕτη ἀπετέλει κατὰ τοὺς χρόνους πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως καταφύγιον τῶν ἀρματολῶν καὶ κλεφτῶν τῆς περιοχῆς τοῦ Ζυγοῦ, οἱ ὁποῖοι εὗρισκον ἐνταῦθα πρῶθυμον φιλοξενίαν¹³.

Ἡ ἐν λόγῳ Μονὴ συνεδέθη στενῶς πρὸς τὸ ἱστορικὸν γεγονός, τῷ 1826, τῆς ἐξόδου τῆς πολιορκουμένης ὑπὸ τῶν Τούρκων φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου. Ὡς εἶναι γνωστόν, ὅτε ἐθεωρήθη ὅτι ἦτο ἀδύνατος πλέον ἢ ἄμυνα τῆς πόλεως, ἀπεφασίσθη δ' ἡ ἐπιχείρησις ἐξόδου τῶν πολιορκουμένων διὰ μέσου τῶν ἐχθρικών γραμμῶν τὴν νύκτα τῆς 10 Ἀπριλίου, εἶχε γίνεαι συνεννόησις προηγουμένως μετὰ τῶν εἰς Δερβέκιστα ὄπλαρχηγῶν, ὅπως οὗτοι ἐπιτιθέμενοι ἔξωθεν κατὰ τῶν Τούρκων διευκολύνουν τὴν ἔξοδον, ἡ ὁποία θὰ ἐπεχειρεῖτο, ὅτε θὰ ἐρρίπτετο πυροβολισμὸς ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ζυγοῦ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἁγίου Συμεῶνος¹⁴.

Συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον ὁ ἄμαχος πληθυσμὸς θὰ ἐχωρίζετο εἰς τρεῖς ομάδας, αἱ ὁποῖαι, προστατευόμεναι ὑπὸ τῆς φρουρᾶς, διηρημένης ἐπίσης εἰς τρία τμήματα, ὑπὸ τοῦς Ν. Μπότσαρην, Δ. Μακρῆν καὶ Κ. Τζαβέλλαν, θὰ κατηυθύνοντο διὰ διαφορετικῆς ὁδοῦ πρὸς τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Συμεῶνος¹⁵, ὅπου, κατὰ τὰ συμφωνηθέντα μὲ τοὺς εἰς Δερβέκιστα ὄπλαρχηγούς, θὰ ἀνέμενε βοήθεια¹⁶.

11 Τῷ 1885 ἀναφέρεται ὡς «τὸ ἐρημοκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Συμεῶνος». (Βλ. εἰς ἐφημ. «Βύρων» Μεσολογγίου, 19 Μαΐου 1885).

12 Βλ. Κ. Κώνστα, Ο ἅγιος Συμεὼν τοῦ Μεσολογγίου. Ἐφημ. «Καθημερινή», 21 Ιουνίου 1964, καὶ ἐν Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλ. (Πυρσού), τόμ. ΚΒ', ἐν λ. Συμεῶνος ἁγίου Μονή.

13 Βλ. Α. Καρακίτσα, Οἱ κλέφται τοῦ ζυγοῦ. Ἐφημ. «Ἐφημερίς», 13 Ἰανουαρίου 1892. Τάκη Λάππα, Η κλεφτουριά τοῦ Μεσολογγίου. Ρομειλιώτικη τέχνη, ἔτ. Ε' (1965), ἀρ. 49, σ. 3. Σημειωτέα σχετικῶς καὶ ἐπιστολὴ τοῦ ἡγουμένου κατὰ τῷ 1824 πρὸς τὸν Δημ. Μακρῆν, ἀρχηγὸν τοῦ Ζυγοῦ, δι' ἧς ἀγγέλλει τὴν ἀποστολὴν εἰς αὐτὸν ἐφοδίων. (Βλ. Ἐθν. Βιβλ. Ἑλλάδος, τμήμα χειρ. ἀγωνιστῶν 1821, Ἀρχεῖον Δ. Μακρῆ, ἀρ. 9536. Βλ. καὶ εἰς Κ. Κώνστα, ἔνθ' ἂν Ι. Ντόβα, Οἱ Ντοβαῖοι..., Ἀθήναι 1965, σ. 61). Η μονὴ κατεστράφη κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ τελευταῖος δ' ἡγούμενος αὐτῆς πρὸ τῆς καταστροφῆς, ὁ Ἰωαννίνιος Ἀγγελέτος, ἐπεδόθη μετὰ τὴν ἀνάκτησίν της ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων (1829) εἰς ἀνασύστασιν ταύτης. (Βλ. Γενικά Αρχ. Κράτους, Μοναστηριακά, Φ. 121 (1836), Μοναστηριακά σύμμεικτα ἐπαρχ. Μεσολογγίου. Βλ. καὶ εἰς Κ. Κώνσταν, ἔνθ' ἂν.).

14 Βλ. σχετικῶς εἰς ἐφημερ. «Γενικὴ Ἐφημερίς τῆς Ἑλλάδος», 26 καὶ 29 Μαΐου 1826. Βλ. καὶ Σπ. Τρικούπη, ἔνθ' ἂν., σ. 259. Κ. Δεληγιάννη, Ἀπομνημονεύματα, τόμ. Γ', Ἀθήναι 1957, σ. 109. («Βιβλιοθήκη». Ἀπομνημ. ἀγωνιστῶν τοῦ 21, ἀρ. 18). Κατ' ἄλλην πληροφορίαν ἡ ἀφιξίς τῆς ἀναμενομένης βοήθειας θὰ ἐσημειούτο διὰ πυρῶν ἐκ φρυγάνων ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἐπονομαζομένης «Ἁγίος Ἡλίας τοῦ Ντόβας. (Βλ. Ν. Μακρῆ, Ἱστορία τοῦ Μεσολογγίου, Ἀθήναι 1957, σ. 66-67. («Βιβλιοθήκη». Ἀπομνημ. ἀγωνιστῶν τοῦ 21, ἀρ. 19)).

15 Βλ. Σπ. Τρικούπη, ἔνθ' ἂν., σ. 260, Ν. Μακρῆ, ἔνθ' ἂν., σ. 67. Εἰς τὸ καταγραφέν σχέδιον τῆς ἐξόδου τοῦ Ἐπισκόπου Ρωγῶν Ἰωσήφ καθωρίζετο : «... Ἡ ὁ τόπος (δηλ.) το σημεῖον διευθύνσεώς μας, θέλει εἶναι ὁ ἅγιος Σιμεός. Οἱ ὁδηγοὶ θέλουν προσέχει νὰ συγκεντρωθοῦμεν ἐκεῖ ὄλοι». (Βλ. Ν. Κασομούλη, Ἐνθυμήματα Στρατιωτικὰ τῆς Ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων 1821-1833, τόμ. Β', Ἀθήναι 1940, σ. 259). Πρὸβλ. καὶ Ἰω. Κορδορούμπα, Ο θρήνος καὶ ὄδυρμος τῆς ἐξόδου τοῦ Μεσολογγίου. Ποίημα στοιχουργηθὲν καὶ ἐκφωνηθὲν ὑπὸ - κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν Βαίων. Ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 13 Ἀπριλίου 1880, σ. 3, στ. 51-52 :

Το σύνθημά μας ἦτανε
στὸν Ἄισυμῶ νὰ βγοῦμε.

16 Βλ. Ν. Κασομούλη, ἔνθ' ἂν., σ. 248-249, Κ. Δεληγιάννη, ἔνθ' ἂν., σ. 111

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ σχεδίου τούτου, ὡς γνωστόν, ἀπέτυχεν ἕνεκα προδοσίας αὐτοῦ εἰς τοὺς πολιορκητὰς Τούρκους καὶ τῆς ἐπακολουθησάσης συγχύσεως μεταξύ τῶν ἐξερχομένων ἐκ τῆς ἐπιθέσεως κατ' αὐτῶν. Οἱ ἐξελθόντες ἐπροχώρησαν εἰς ἓν σῶμα, εἰς ἀπόστασιν δ' ἡμισείας περίπου ὥρας ἀπὸ τοῦ Μεσολογγίου συγκρουσθέντες πρὸς ἐχθρικὸν ἰππικὸν ἐκ Μποχωρίου ἠνάγκασαν τοῦτο νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο¹⁷. Ἐτέρα ὁμάς, ἐξ ἑκατὸν πενήκοντα ἀτόμων ἐκ τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς Κλεισόβης, κατευθυνομένη πρὸς ἅγιον Συμεῶνα¹⁸, συνεπλάκη πρὸς τὸ ἰππικὸν τοῦτο. Οἱ διασωθέντες ἐκ τῆς συγκρούσεως συνηνώθησαν μετὰ τῶν, ὡς ἄνω, ἐκ Μεσολογγίου ἐξελθόντων¹⁹.

Ὅσοι ὅμως ἐκ τούτων ἐφθάσαν εἰς τὸν Ἅγιον Συμεῶνα, συνήντησαν ἀντὶ τῆς ἀναμενομένης ἐκεῖ βοήθειας²⁰ σῶμα Ἀλβανῶν ὑπὸ τὸν Μουστάμπεην. Ἐπηκολούθησε σύγκρουσις καθ' ἣν πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐφονεύθησαν, ἄλλοι ἠχμαλωτίσθησαν, μικρὸν δὲ μόνον μέρος αὐτῶν ἐπέτυχε νὰ σωθῇ²¹.

Τὰ γεγονότα ταῦτα παρὰ τὸν ἅγιον Συμεῶνα ἀναφέρονται ἐπίσης εἰς τὸ κατωτέρω δημῶδες στιχοῦργημα.

17 Βλ. εἰς «Γεν. Ἐφημ. Ἑλλάδος», 2 Ἰουνίου 1826.

18 Συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιον τῆς ἐξόδου προεβλέπετο ὅτι: «...Ζ' Τὸ σῶμα τῆς Κλείσοβας ὀδηγούμενον ὑπὸ τοὺς ὀπλαρχηγούς του νὰ ἐξέλθῃ μὲ τὰ πλοιάρια εἰς μίαν τῆς νυκτὸς σιγανὰ καὶ ἅμα φθάσῃ εἰς τὴν ξηρὰν νὰ σταθῇ ἕως τὴν 2 ὥρα ὅπου θὰ γίνῃ τὸ κίνημα ἀπὸ ἐδῶ, καὶ τότε νὰ κινηθῇ κι αὐτὸ». (Βλ. Ν. Κασομούλη, ἔνθ' ἄν., σ. 259).

19 Βλ. «Γεν. Ἐφημ. Ἑλλάδος», ἔνθ' ἄν., Κ. Δεληγιάννη, ἔνθ' ἄν.

20 Τὴν κρίσιμον ἡμέραν ταύτην ὁ Καραϊσκάκης, ἀρχηγὸς τοῦ στρατοπέδου τῆς Δερβέκιστας, εἶχεν ἀσθενήσει, οὕτω δὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ προσφέρῃ βοήθειαν. (Βλ. Κ. Παπαρρηγοπούλου, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἐκδ. Στ', τόμ. 6ος, ἐν Ἀθήναις 1932, σ. 171).

21 Βλ. «Γεν. Ἐφημ. Ἑλλάδος», ἔνθ' ἄν., Σπ. Τρικoupην, ἔνθ' ἄν., σ. 261-262.

52. Ὅσ' πῆραν τὸ βουνό-βουνό, τον Ἅγιο Συμεῶνα,
εὐρῆκαν τὸν Μουστάμπεη, τὴ ράχη εἶχε πιασμένη.
Μιὰ μπαταριά τοὺς ἔδωσε, τοὺς κόβει μέσ' στὴ μέση.

55. Τότε ὁ Μακρῆς τοὺς φώναξε, τότε ὁ Μακρῆς τοὺς λέει:
«Παιδιά μου, Ρουμελιώτες μου, κ' ἐσεῖς παιδιά δικά μου,
τραβᾶτε τὰ λαμπρά σπαθιά, νὰ μὴ μᾶς παρ' ἡ μέρα».
Καὶ τὰ σπαθιά τραβήξανε, πετᾶνε τὰ ντουφέκια,
σὰν τὰ λιοντάρια ρίχτηκαν καὶ σὰν ἄετοὶ περάσαν.

60. Τότε ὁ Μουστάμπεης φώναξε: «Κονιάροι κι Ἀρβανίτες
κάμετε τόπο νὰ διαβοῦν, γιὰτ' εἶναι πεινασμένοι,
δὲ συλλογιῶνται θάνατο, κούρασμα δὲν φοβοῦνται²².

Ὁ ὑπὸ ἐξέτασιν μὲ λαϊκὸν χαρακτῆρα ἑορτασμός, ἀνεξάρτητος τοῦ θεσπιθέντος ἐπισήμου κατ' ἔτος τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, ἐπέτειον τῆς ἐξόδου²³, φέρεται τελούμενος ἤδη ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς περιοχῆς ταύτης²⁴.

22 Βλ. Κ. Α. Στασινοπούλου, *Οἱ Μεσολογγίται...*, Ἀθήναι 1926, σ. 105-106.

23 Διὰ τοῦ Α.Ν. 645/37, ἀρθρ. 2ον (ΦΕΚ 153 / 26-4-1937, τεύχ. Α'): «Ἡ Κυριακὴ τῶν Βαΐων ἐκάστου ἔτους, ἐπέτειος τῆς ἡρωϊκῆς ἐξόδου τῆς Φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου, ὀρίζεται ἡμέρα ἐθνικοῦ ἑορτασμοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ».

24 Ἡ ἀνάκτησις τοῦ Μεσολογγίου ἐγένετο, ὡς γνωστόν, διὰ συνθήκης ὑπογραφθείσης τὴν 2 Μαΐου 1829. (Βλ. Σπ. Τρικούπη, ἔνθ' ἀν., τόμ. Δ', σ. 259-260).

Εἰς σχετικὸν ἔγγραφο τοῦ 1830 (25 Μαΐου) ἀναφέρεται ἡ ἐν λόγῳ πανηγυρὶς ὡς καθιερωμένης²⁵, περὶ τῆς συνεχίσεως δὲ αὐτῆς καὶ εἰς τοὺς μετέπειτα, ἕως σήμερον χρόνους ὑπάρχουν μαρτυρίαι, πλὴν τῆς προφορικῆς παραδόσεως, ἀρκεταὶ ἐκ γραπτῶν πηγῶν²⁶.

Ὑπὸ τὴν σημερινὴν μορφήν τῆς ἐν λόγῳ πανηγύρεως συνεχίζεται ἡ παλαιότερα παράδοσις αὐτῆς μὲ ὠρισμένας μεταβολὰς καὶ προσθήκας ἐξ ἀστικῆς ἐπιδράσεως, ὡς ἡ ἐπιμνημόσυνος δέησις εἰς τὸ ἥρωον τῆς πόλεως²⁷, πρὸ τῆς μεταβάσεως εἰς τὴν μονήν, εἶτα δὲ καὶ εἰς τὸ παρ' αὐτὴν μνημεῖον, τὸν Μεγάλον Σταυρόν²⁸.

Ἡ μετάβασις εἰς Κλείσοβαν ἐλάμβανε χώραν παλαιότερον κατὰ τὸν πρὸ μεσημβρίας χρόνον τῆς Τρίτης καὶ οὐχὶ κατὰ τὸ ἀπόγευμα²⁹.

25 «Αρ. 850.

Ελληνικὴ Πολιτεία.

Ὁ Π. Διοικητὴς Μεσολογγίου, Ζυγοῦ κτλ.

Πρὸς τὸν Γενναϊότατον χιλιάρχον Κ.Δ. Μακρύν.

Προσκαλῆσθε νὰ διωρίσετε ἄνευ παραμικρᾶς ἀναβολῆς τεσσάρους ἢ πέντε στρατιώτας ἐκ τῆς πολιταρχίας τῆς πόλεως ταύτης... νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸν ἅγιον Συμεῶν ὅπου γίνεται πανηγυρὶς...» (Βλ. Εθν. Βιβλ. Ελλάδος, Αρχ. Αγωνιστῶν (Δ. Μακρῆ), ἀρ. 9660, Κ. Κώνστα, Ὁ Ἅγιος Συμεῶν, ἔνθ' ἄν.).

26 Βλ. εἰς ἔφημ. : «Ελληνικά Χρονικά» Μεσολογγίου, 6 Ἰουνίου 1859, ἔνθα χαρακτηρίζεται ἡ ἑορτὴ ὡς «ἀρχαία συνήθεια». «Εφημερίς. Ἀθηνῶν, 20 Μαΐου 1879, ἔνθα ἀναφέρεται ματαίωσις τοῦ ἑορτασμοῦ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Ἐπαμ. Δεληγιώργη. «Δυτικὴ Ἑλλάς» Μεσολογγίου, 12 Ἰουνίου 1883. Βύρων» Μεσολογγίου, 19 Μαΐου 1885. «Τὸ Ἄστυν Ἀθηνῶν, 12 Ἰουνίου 1891. «Νεολόγος» Πατρῶν, 30 Μαΐου 1911. Αὐτόθι, 31 Μαΐου 1911, ἔνθα ἡ πανηγυρὶς χαρακτηρίζεται ὡς «μοναδικὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα». «Στερεὰ Ἑλλάς» Μεσολογγίου, 31 Μαΐου 1930. «Αἰτωλική» Μεσολογγίου, 28 Ἰουνίου 1964. Πρὸβλ. καὶ τοὺς στίχους τοῦ Κωστή Παλαμά:

Στὸ πανηγύρι τ' ἄη Συμιού, ψαρὰς γιὰ τὸ καμάκι,

τὸν δρόμο δὲν τὸν ἔμαθα πὸ πᾶσι πρὸς τὸ βουνό.

(Κ. Παλαμά, Οἱ καημοὶ τῆς λιμνοθάλασσης..., ἔκδ. Β', Ἐν Αθήναις 1925, σ. 26, Τὸ πανηγύρι τοῦ ψαρά, στ. 3-4. Περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς πανηγύρεως ἐπὶ τῆς λογίας παραδόσεως βλ. εἰς Κ. Κώνστα, Ὁ τραγουδημένος Ἄη-Συμιός... Εφημ. «Βραδυνή», 29 Μαΐου 1961). Πρὸβλ. Καί:

Εσεῖς, λεβέντες, ξεσηκωθῆτε ἀπ' τὰ χωριά,

νὰ πᾶτε ἀπάνου στο Ζυγό, ἐκεῖ ψηλὰ στὸν Ἄι-Συμιό,

παίζουζο ζουρνάδες, γλεντοῦν παιδιὰ».

(Βλ. Κ.Ε.Ε.Α., χειρ. ἀρ. 2381, σ. 11, συλλ. Σπ. Περιστέρη, Γουριά Μεσολογγίου 1961).

27 Αὕτη τελεῖται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1926. (Βλ. Κ.Ε.Ε.Α., χειρ. ἀρ. 2889, ἔνθ' ἄν., σ.8). Παλαιότερον ἡ μετάβασις εἰς τὸ ἥρωον ἐγένετο μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐξ Ἁγίου Συμεῶνος, ἤτοι τὸ ἑσπέρας τῆς Δευτέρας, (Βλ. «Ελληνικά Χρονικά», ἔνθ' ἄν., «Τὸ Ἄστυ», ἔνθ' ἄν.).

28 Τὸ ἥρωον ἀνηγέρθη τῷ 1937. (Βλ. Κ.Ε.Ε.Α., χειρ. ἀρ. 2889, ἔνθ' ἄν., σ. 9 καὶ Χρ. Εὐαγγελάτου, Ἡ νοτιοδυτικὴ Αἰτωλία. Ρουμελιώτικο Ἡμερολόγιο 1966, σ. 67).

29 Βλ. Κ.Ε.Ε.Α., χειρ. ἀρ. 2889, ἔνθ' ἄν., σ. 19, «Ελληνικά Χρονικά», ἔνθ' ἄν. Σημειοῦμεν ὅτι ἡ λαϊκὴ πανηγυρὶς τῆς Ἁγίας Τριάδος, εἰς Κλείσοβαν, τελεῖται τὴν Τρίτην ἀντὶ τῆς Δευτέρας. Ἀντίστοιχον ἔθος ἀναφέρομεν ἐκ τοῦ χωρίου Ν. Σούλι (πρ. Σουμπάσκειοι) Σερρών ἔνθα τὴν ἐπαύριον τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγ. Γεωργίου λαμβάνει χώραν ἡ λαϊκὴ τελετή. (Βλ. Γαβριὴλ Κουντιάδου, Λεύκωμα τοῦ Σουμπάσκειοι... Ἐν Θεσσαλονίκῃ 1925, σ. 29 καὶ Κ.Ε.Ε.Α., χειρ. ἀρ. 2762, σ. 29 (συλλ. Γ. Ν. Αἰκατερινίδου, Ν. Σούλι Σερρών, 1965). Πρὸβλ. καὶ τὸ εἰς περιοχὰς τοῦ νομοῦ Σερρών εὐρύτατα διαδεδομένον ἔθιμον τῆς τελέσεως τοῦ

Ὁ χορὸς τοῦ πεθαμένου παραδίδεται ὅτι εἰσήχθη μεταγενεστέρως εἰς τὴν πανήγυριν³⁰.

Περὶ τῆς τελέσεως τῆς πανηγύρεως ταύτης τὴν Πεντηκοστὴν, ἡμέραν μὴ ἔχουσαν προφανῶς σχέσιν πρὸς τὴν ἑορτὴν τῆς Μονῆς, ἣτις ἄγεται τὴν 3ην Φεβρουαρίου, οὔτε πρὸς τὴν ἔξοδον τῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου ἢ ὁποῖα ἐγένετο τὴν 10/11 Ἀπριλίου 1826, ὑπάρχει εἰς τὸν λαὸν σχετικὴ αἰτιολογικὴ παράδοσις καθ' ἣν τὸ πανηγύρι τοῦτο συνεχίζεται ἐκ τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας. Λέγεται ὅτι οἱ κλέφτες τοῦ Ζυγοῦ συνεκεντρῶνοντο ἐνταῦθα τὴν Πεντηκοστὴν ὅπου καὶ ἐκκλησιάζοντο, προσκαλουμένου ἱερέως ἐκ Μεσολογγίου, εἶτα δὲ διεσκέδαζον μετὰ τῶν συρρεόντων ἐκ τῶν πέριξ χωρίων³¹. Ἡ παράδοσις αὕτη συμφωνεῖ καὶ πρὸς τὴν ἀνωτέρω παραλλαγὴν τοῦ ἄσματος τῆς συνάξεως τῶν κλεφτῶν:

«στὸν “Αἰ Συμιὸ στὸν πλάτανο καὶ στὴν κρύα βρυσούλα³²»,

τὸ ὁποῖον ἄσμα, ὡς κλέφτικο, εἶναι εὐρύτερον διαδεδομένον, μὲ συνάντησιν τῶν κλεφτῶν «στὸν Ἄϊ Λιᾶ, στοὺν πλάτανο...»³³.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς περιοχῆς τοῦ Μεσολογγίου ἢ ἐκ παραδόσεως πανήγυρις συνεχίσθη ὑπὸ τὴν νέαν αὐτῆς μορφήν, συνδυασθεῖσα ἀργότερον καὶ πρὸς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τὰ λαβόντα χώραν ἐνταῦθα, ὡς καὶ πρὸς τὰς τελετὰς πρὸς τιμὴν τῶν κατὰ τὴν ἔξοδον φονευθέντων, ἢ ὅλη δὲ πορεία τῶν ἀρματωμένων πρὸς τὸν Ἁγ. Συμεῶνα ἐνθυμίζει τὴν φάλαγγα τῶν πολιορκημένων εἰς Μεσολόγγιον, οἱ ὁποῖοι ἐπιχείρησαν τὴν ἔξοδον³⁴.

«ποδαρικοῦ» οὐχὶ κατὰ τὴν Πρωτοχρονιάν ἀλλὰ τὴν 2αν Ἰανουαρίου. (Βλ. Κ.Ε.Ε.Λ., χειρ. ἀρ. 2761, σ. 322, 324 (συλλ. Γ. Ν. Αἰκατερινίδου, νομὸς Σερρών 1963), ἀρ. 2779, σ. 15 (συλλ. Γ. Ν. Αἰκατερινίδου, Ἀηδονοχώρι Σερρών 1963) κ.ά.).

30 Βλ. Κ.Ε.Ε.Λ., χειρ. ἀρ. 2889, ἐνθ' ἀν., σ. 20-24.

31 Βλ. :Π. Αβράμη, ἐνθ' ἀν. καὶ Θ. Μακροπούλου, Το πανηγύρι τ' Ἄϊ Συμιοῦ. Ἀρχεῖα Ἐταιρείας Αἰτ/κῶν Σπουδῶν, τόμ. Α' (1958), σ. 207, Κ. Κώνστα, Ο τραγουδημένος Ἄϊ - Συμιός, ἐνθ' ἀν. Πρβλ. καὶ Κ.Ε.Ε.Λ., χειρ. ἀρ. 2889, ἐνθ' ἀν., σ. 22.

32 Πρβλ. καὶ τοὺς στίχους τοῦ Κ. Παλαμᾶ :
Στὸν ἄη Συμιὸ στὸν πλάτανο, στὸ κρύο τὸ πηγαδάκι
ποὺ πάνε τὰ κλεφτόπουλα καὶ πίνουνε νερό.
(Οἱ καημοὶ τῆς Λιμνοθάλασσας, ἐνθ' ἀν., στ. 1-2).

33 Βλ. Ἑλληνικὰ Δημοτικὰ Τραγούδια (Ἐκλογή), τόμ. Α', Ἐν Ἀθήναις 1962, σ. 275. (Δημοσ. Λαογρ. Ἀρχείου, ἀρ. 7).

34 Βλ. καὶ Κ. Κώνστα, Ο Ἄη Συμιός τοῦ Μεσολογγίου, ἐφημ. «Καθημερινή» 4 Ἰουνίου 1961, Θ. Μακροπούλου, Το Μεσολόγγι καὶ ὁ Κωστής Παλαμᾶς, Ἀθήναι 1959, σ. 18.

Τοσαύτη δ' ὑπῆρξεν ἡ ἐπιβολὴ εἰς τὴν λαϊκὴν ψυχὴν τοῦ ἐν λόγῳ πανηγυριοῦ τ' Ἁΐ Συμιοῦ, ὥστε κατ' ἀναλογίαν πρὸς αὐτὸ καθιερώθησαν ὅμοια λαϊκὰ ἐπίσης πανηγύρια εἰς Αἰτωλικὸν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἁγίας Ἀγάθης τὴν 28ην Αὐγούστου³⁵, εἰς Νεοχώριον τὴν ἡμέραν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς (26 Ἰουλίου)³⁶ καὶ εἰς Γουριάν κατὰ τὸ Πάσχα³⁷.

RÉSUMÉ

La fête populaire au couvent de St. Syméon, près de Messolongui, pendant la Pentecôte

par Georges N. Aicaterinides

L'auteur examine la fête populaire au couvent de St. Syméon qui est célébrée à la Pentecôte, durant trois jours.

Le principal caractéristique de cette fête est constitué par des hommes armés «les armatomenoi», qui sont vêtus avec les costumes traditionnels des guerriers de cette région, qui combattaient les turcs avant l'insurrection de 1821 (photo no 1).

Le matin du Dimanche de la Pentecôte, ces «armatomenoi» forment des groupes (photo no 2 et 3) et dans l'après midi, dans cet ordre, suivis et par d'autres participants, dont certains sont à cheval (photo no 4) vont accompagnés par des instruments populaires (des zournas et des petits dawns) au couvent de St. Syméon, qui se trouve à six kilomètres environs. au nord de la ville de Messolongui, aux pieds de la montagne Zyghos (photo no 5).

Au couvent, après la bénédiction et les prières, les participants, avec en tête les «armatomenoi», s'adonnent à un festin avec des danses et des chansons populaires et cela jusqu'à l'après midi du Lundi, après quoi tout le monde rentre à Messolongui, où la fête continue.

Ces festivités se terminent l'après midi du Mardi à la petite île avoisinante de Klissova, où se rendent tous. Là on commémore ceux qui sont morts en défendant l'île contre les turcs au mois de mars 1826.

Sous cette forme urbaine actuelle, ces festivités continuent une ancienne tradition qui provienne du temps de la domination turque avant la guerre de l'Indépendance en 1821.

Alors, le jour de la Pentecôte les «Klephtes» de la région du mont Zyghos» se réunissaient au couvent de St. Syméon, qui leur servait de refuge et après avoir entendu la messe festoyaient avec des danses et des chants.

35 Βλ. Ν. Σπυροπούλου, Το πανηγύρι τῆς Ἁγίας Ἀγάθης. Ἀρχεῖα Ἐταιρείας Αἰτ/κῶν Σπουδῶν, τόμ. Α' (1958), σ. 208-218.

36 Βλ. Ἄπ. Σπυρόπουλον ἐν Αἰτωλοακαρνανικῇ καὶ Εὐρυτανικῇ Ἐγκυκλ., τόμ. Α', ἐν λ. Ἁγ. Παρασκευῆς πανηγύρι.

37 Κατὰ προφορικὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ φιλολόγου κ. Κ. Κώνστα ἡ πανηγυρὶς καθιερώθη ὑπὸ τοῦ πατρός του Σπυριδωνοῦ, ὁ ὁποῖος πολλάκις εἶχε μετὰσχει εἰς τὴν πανηγυρὶν τῆς Ἁγίας Ἀγάθης, ἐτελεῖτο δὲ κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα 1920-1930, ἀπὸ τοῦ ἀπογεύματος τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα ἕως τῆς Τρίτης τῆς Διακαινησίμου μετὰβάσιν ἀρματωμένων πανηγυριστῶν εἰς τὴν παρακειμένην εἰς Γουριάν μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν.

Après la libération en 1830 cette tradition a continuée à être célébrée sous sa nouvelle forme, en y incorporant et des faits historiques qui ont eu lieu durant le second siège de Messolongui par les turcs et notamment l'exode de la garde de la ville la nuit du 10 à 11 avril 1826. Comme point. de rencontre, entre les défenseurs de Messolongui et les soldats grecs qui venaient de dehors à leur secours, on avait fixé et le couvent en question. de St. Syméon.

Τέλος

Τὸ παρόν διαμορφώθηκε σὲ ψηφιακὴ μορφή ἀπὸ ἀντίτυπο
γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἱστοσελίδας www.pentalofo.gr